

BIOLOGICKÉ CENTRUM AV ČR, v. v. i.

Branišovská 1160/31, 370 05 České Budějovice

Borová Lada, České Budějovice, 26. 7. 2023

Vědci chystají rozsáhlé mapování pstruhů Šumavy

Jezera, řeky, potoky i sádky na dvě stě lokalitách Šumavy podrobně zdokumentují jihočeští vědci z Biologického centra Akademie věd ČR a Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích společně s ochránci přírody a rybářskými odborníky z české i bavorské strany. Hydrobiologové budou od letošního září tři roky mapovat zdejší populace pstruhů a zjišťovat jejich množství a stav, zdravotní kondici, výskyt parazitů i genetickou variabilitu. Chtějí zde rovněž najít zcela původní linii pstruhů obecných, kteří jsou nejlépe přizpůsobeni na místní podmínky. Hlavním cílem projektu je přispět ke koordinovanému přístupu k ochraně tohoto druhu a vodních ekosystémů na obou stranách hranice a předat tak dalším generacím živé klenoty pod vodní hladinou Šumavy v co nejlepším stavu.

Šumava na pomezí Česka a Bavorska je v centru pozornosti vědců již více než století. Díky tomu bylo možné zachytit celosvětově unikátní příběh poškozování a následně zotavování přírody. Od padesátých let 20. století sužovaly Šumavu kyselé deště, které vyvrcholily v 70. letech a způsobily extrémní změnu v chemismu vody. V důsledku toho se zdevastoval život v ledovcových jezerech i tocích ve vyšších polohách a zcela zde vymřely ryby. Výrazný obrat přinesla Ženevská úmluva o ochraně ovzduší, která od konce 80. let 20. století přinesla významné snížení znečištění ovzduší (emise síry o 90 % a dusíku o 50 %), což umožnilo obnovu ekosystémů. „Od přelomu tisíciletí jsme svědky návratu života do zdejších vod. V roce 2020 jsme v jezeře Laka poprvé potvrdili opětovný výskyt pstruhů obecných,“ říká Petr Blabolil z Biologického centra AV ČR a Jihočeské univerzity, který povede tento tříletý výzkum.

Pstruh obecný, vlajkový druh celého projektu, je indikátorem čistoty vod a kvality prostředí. Pstruh je vrcholovým predátorem zdejších vod, má unikátní životní cyklus, který zahrnuje podzimní protiproudové migrace za třením. Je také klíčovým článkem pro rozmnožování kriticky ohrožené perlorodky říční, jejíž larvy žijí krátce paraziticky na žábrách pstruhů.

Podrobný průzkum ryb Šumavy začne v září 2023 v rámci mezinárodního projektu Interreg BYCZ01-020. Během prvního roku plánují vědci prozkoumat více než sto lokalit po celé české části pohoří. V nadcházejícím roce se výzkumné aktivity přesunou na bavorskou stranu a zahrnou i rybí sádky v obou zemích. Za tři roky projektu tak vědci podrobně zdokumentují na 200 lokalit. „U pstruhů obecných a případně dalších druhů budeme zkoumat charakteristiky populací, tedy jak jsou početné, jakého stáří a v jaké jsou zdravotní kondici,“ upřesňuje Petr Blabolil. „V případě pstruhů obecných se budeme zabývat i genetickou strukturou podle mitochondriální DNA a takzvaných mikrosatelitů. Jde nám především o to, nalézt geneticky původní populace pstruhů, kteří jsou nejlépe přizpůsobeni místním podmínkám,“ doplňuje Vojtěch Kašpar z Jihočeské univerzity. U těchto populací pak budou výzkumníci zjišťovat jejich genetickou variabilitu, tedy přizpůsobivost změnám prostředí. V neposlední řadě se vědci zaměří i na výskyt parazitů, zejména rybmorky *Tetracapsuloides bryosalmonae*, jež je původcem proliferativního onemocnění ledvin u pstruhů (známé též jako PKD), která by mohla být zavlečena s chovanými rybami do dříve nepostížených vod nebo opačně do rybních líhní s generačními rybami z volné přírody. Mezi výzkumnými metodami se uplatní i moderní analýza environmentální DNA (eDNA), kdy lze odběrem vzorků z vody či sedimentu určit, jaké druhy organismů (včetně v tomto projektu cílových parazitů ryb) se v daném prostředí vyskytují.

Projekt si klade za cíl přispět ke koordinovanému přístupu k ochraně pstruha a šumavských vod na české i bavorské straně. V obou zemích budou vědci o svých výsledcích diskutovat se správci dotčených území, ochránci přírody, vodohospodáři a rybáři. Uskuteční se i řada přednášek a vzdělávacích akcí pro širokou veřejnost.

Hlavními partnery projektu jsou Biologické centrum AV ČR, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Správa Národního parku Bavorský les, Správa NP a CHKO Šumava a Vládní obvod Dolní Bavorsko, odborné poradenství pro rybolov. Projekt dále podporují Český rybářský svaz, Zachraňme lipana a pstruha potočního, Přátelé vod pětিলisté růže, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Povodí Vltavy a další organizace.

Kontakt na české partnery:

RNDr. Petr Blabolil, Ph.D., řešitel projektu, Biologické centrum AV ČR, tel.: 728 846 173, e-mail: petr.blabolil@hbu.cas.cz

Ing. Vojtěch Kašpar, Ph.D., zpracovatel genetických analýz, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, tel.: 725 917 295, 387 774 609, e-mail: vkašpar@frov.jcu.cz

Mgr. Daniela Procházková, PR manažerka, Biologické centrum AV ČR, tel.: 387 775 064, 778 468 552, e-mail: daniela.prochazkova@bc.cas.cz

Kontakt na bavorské partnery:

Rabea Klümpers, projektový pracovník, Správa Národního parku Bavorský les, tel.: +49 8552 9600 157, e-mail: rabea.kluempers@npv-bw.bayern.de

Dr. Stephan Paintner, vedoucí odborného poradenství pro rybářství, Vládní obvod Dolní Bavorsko, tel.: +49871 97512 751, e-mail: stephan.paintner@bezirk-niederbayern.de

Interreg

**Spolufinancováno
Evropskou unií**

Bavorsko – Česko